

'กัมพูชา' ภายใต้การเปลี่ยนแปลง เมื่อ 'จีน' เข้ามา

กรุงเทพฯธุรกิจ

"กัมพูชา" ประเทศที่ดูเหมือนจะยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองได้ เมื่อสงครามกลางเมืองสงบปี 2534 ประกอบกับยุทธศาสตร์ของฮุนเซ็นที่ใช้กำบังเหล็กจัดการกับผู้เห็นต่าง แต่สถานการณ์ของกัมพูชา กลับก้าวมาไกลมาก เนื่องจากหันมาหาจีนมากขึ้นเรื่อยๆ นั่นเอง

ในระบอบประเทศอาเซียนที่เป็นมิตรกับจีนมากที่สุดก็คือ กัมพูชา จีนคือความหวังของฮุนเซ็นและพลพรรค ไม่เพียงแต่ประกันความเจริญรุ่งเรืองของประเทศในอนาคต แต่ยังเป็นความอยู่รอดสืบไปของระบอบ ด้วย 2 เรื่องนี้อาจเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนแต่ก็ไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะเป็นเรื่องที่เป็นมานานแล้ว และทุกวันนี้กลุ่มก้อนที่แตกแยกกันในกัมพูชาก็จำเป็นต้องรับกับสภาพที่ทั้งประเทศและระบอบฮุนเซ็น มั่นคงขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้ปีกของจีน กระนั้นก็ตาม ผู้นำที่เหลี่ยมลึกก็ต้องนำพาประเทศให้ได้สมดุลระหว่างฝักฝ่ายในกัมพูชา และกับความขัดแย้งระหว่างจีนกับพวกตะวันตกด้วย

กัมพูชาที่ดูเหมือนจะยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองได้ยากยิ่งเมื่อสงครามกลางเมืองสงบเมื่อปี 2534 นั้นก้าวมาไกลมาก ในยุคนั้นประเทศยังอยู่ได้ด้วยเงินบริจาคจากชาติตะวันตก ขุนศึกเขมรแดงยังคงกุมอำนาจและเศรษฐกิจชายแดน ขณะที่ในเมืองใหญ่กลางประเทศ ฮุนเซ็นกระชับอำนาจของตนเองด้วยการทำรัฐประหารปี 2540 ตอนนั้นประเทศดูแย่มากจริง

แต่ฮุนเซ็นไม่โง่ เขาไม่ทิ้งชาติตะวันตกและอาเซียน กัมพูชาจึงค่อยๆ พัฒนาเรื่อยมา ขณะเดียวกันเขาก็ค่อยๆ คืบคลานเข้าไปยึดอาณาจักรเขมรแดงจนหมดภายใน 10 ปี ปัจจุบันเครือข่ายของฮุนเซ็นครองอิทธิพลทั่วประเทศอย่างไม่มีใครทาบได้ ถ้าจะยกเว้นก็เพียงเครือข่ายของเตียบันทางทิศเหนือเท่านั้น ที่ฮุนเซ็นยังทรงใจในความกำบังของทัพและความนิยมในชาวบ้านอยู่บ้าง

ยุทธศาสตร์ของฮุนเซ็นที่ต้องใช้กำบังเหล็กจัดการกับผู้เห็นต่าง ทำให้เขาเป็นปรปักษ์โดยพฤตินัยกับฝ่ายนิยมคุณค่ายึดถือสิทธิมนุษยชน ชาติตะวันตกกดดันเขามากขึ้นเรื่อยๆ ตามกระแสที่สมัยหนึ่ง

ยุโรปคิดว่าสมรสังสินเกือบจะเท่ากับองซานซูจีของพม่า ฮุนเซ็นจึงหันมาเอาจีนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามยุทธศาสตร์ของจีนที่ขยายอิทธิพลในพื้นที่หลังบ้านตนเองแรงมากในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา

เรื่องราวแบบที่สหรัฐตัดเงินช่วยเหลือหรือยกเลิกการฝึกซ้อมรบกับกัมพูชา กัมพูชาก็ไปเอาจากจีนแทน ไม่ใช่แค่นั้นฮุนเซ็นเห็นว่าจีนนี้แหละที่จะสร้างความเจริญให้กับประเทศได้จริง ต่างจากเงินบริจาคของฝรั่งที่ลงไปอยู่ในกระเป๋ายกของขุนศึกท้องถิ่นเสียเกือบหมด อีกทั้งไหนๆ ก็ห้ามจีนไม่ได้อยู่แล้ว เขาไปด้วยเสียเลย เราจึงได้เห็นทุนจีนครองนครเขมรอย่างท่วมท้น ความเจริญเกิดขึ้นได้จริง คนเขมรอาจเป็นแค่คนขายขบยิ่งกว่าเดิม แต่เขาก็ยังมีความหวัง ต่างจากแบบเดิมที่พัฒนาได้ยาก

ทุนจีนที่มาทำให้ผู้มีอันจะกินของกัมพูชา ซึ่งล้นแล้วแต่เป็นเครือข่ายขุนศึกพ่อค้าสงครามต้องหวั่นไหวไม่มากนักน้อย เพราะสัมปทานการลงทุนจากต่างประเทศที่กำลังรุกคืบเข้ายึดหลายพื้นที่ในกัมพูชานั้นเกี่ยวพันกับเครือข่ายฮุนเซ็นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ทำให้ระบอบฮุนเซ็นแข็งแกร่งยิ่งขึ้น

ระบบแบบเดิมๆ ของเจ้าพ่อถูกทำลายด้วยการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ความทันสมัยกว่าทำให้คนรุ่นใหม่พึงใจในระบอบฮุนเซ็นมากขึ้นด้วยซ้ำ การเปลี่ยนตัวดินเกมให้ฮุนมาเนิต ที่มีภาพลักษณ์คนหนุ่มทันสมัยออกโชว์มากขึ้น นั้นจับใจเยาวชนคนรุ่นใหม่ เกิดผลดีต่อเครือข่ายของฮุนเซ็นกว่าเดิม

ฮุนมาเนิตยังเป็นตัวถ่วงดุลสำคัญระหว่างจีนกับสหรัฐอีก เวลาที่รัฐบาลอชิงตันกดดันสมาชิกพรรครัฐบาลกัมพูชาอย่างหนัก เพราะการที่ฮุนเซ็นเล่นงานพรรคกษัตริย์ชาติของกัมโห้ชะคาอย่างไม่เอาถ่านขนาดเอาติดคุกไม่ให้เลือกตั้งแข่ง ความไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างชัดเจนนั้นทำให้ชาติตะวันตกอยู่ไม่เฉย ต้องคว่ำบาตรฝ่ายฮุนเซ็นไม่มากนักน้อย

ยิ่งมาตรวจจากดาวเทียมพบว่าจีนไม่ใช่แค่สร้างเมืองใหม่ให้กัมพูชา แต่ถึงขั้นอาจเข้าบางจุดทำเป็นฐานทัพของตนเองแบบที่ดำเนินการมาแล้วที่จัมบูที สหรัฐยิ่งยอมไม่ได้ กระนั้นก็ตามรัฐบาลพมเมปญก็ไม่ถึงขั้นอยากตัดขาดจากอชิงตัน ฮุนมาเนิตอดีตนักเรียนนายร้อยเวสท์ปอยท์ เป็นผู้ที่สหรัฐอาจให้การยอมรับในอนาคตเพราะความเป็นลูกศิษย์เรียนสถาบันทหารอเมริกัน ยังไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง และได้รับความนิยมนิยมจากคนรุ่นใหม่ของกัมพูชา เพนตากอน อาจเห็นประโยชน์สาน

สัมพันธภาพทางทหาร ขณะที่ทำเนียบขาวก็คิดถึงว่านี่คือหมากตัวสำคัญของตนในยามที่คนอื่นก็ดูเหมือน
จนเข้าข้างจีนไปเสียหมด

การพัฒนาของกัมพูชาในส่วนที่ติดกับชายแดนไทยนั้นมักมีการนำร่องด้วยบ่อนคาสิโน เป็นเอนเตอร์
เทนเมนต์คอมเพล็กซ์ที่รองรับเม็ดเงินต่างชาติ ในขั้นต้นอาจมองว่าเรื่องนี้ไม่ใช่การพัฒนาที่ยั่งยืนและ
คนท้องถิ่นได้ประโยชน์ไม่มาก แต่การที่คนจีนที่เผชิญความกดดันในประเทศของตัวเองอย่างหนัก
กำลังหลั่งไหลเข้ามาสร้างสวรรค์ของตนเองในประเทศนี้ค่อนข้างเสรีนั้น ทำให้เม็ดเงินคงอยู่นาน
มีใช้น้อย ขณะที่คนจีนเข้ามาปักหลักถาวรมากขึ้น ชาวบ้านที่จนกว่าก็ค่อยๆ ออกจากเมืองหัตถ์ร้างทาง
พงบุกเบิกที่ใหม่ต่อไป ยังมีพื้นที่อีกมากมายสำหรับพลเมืองที่มีน้อยมากในประเทศนี้ โครงสร้าง
สังคมที่กำลังแปรเปลี่ยนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนบ้าง แต่ระยะยาวแต่ละเชื้อชาติน่าจะ
หลอมเข้ากันได้ด้วยการบังคับวิถีที่เข้มแข็งของรัฐ